

УДК 378.4:81'244.376.466

Особливості використання «методу проектів» у поєднанні аудиторної та індивідуальної самостійної роботи студентів мовних спеціальностей у вищій школі

Каніболоцька О.А.

Запорізький національний університет, м. Запоріжжя, Україна

У статті проаналізовано проблеми та особливості застосування «методу проектів» в рамках поєднання самостійної та індивідуальної роботи студентів мовних спеціальностей у ВНЗ. Розглянуто поняття «проектної методики» в контексті вивчення іноземних мов.

Ключові слова: *проектна методика, індивідуальна та самостійна робота, комунікативна компетенція, вивчення та викладання іноземних мов у вищій школі.*

На сучасному етапі розвитку українська система освіти характеризується поступовим переходом до особистісно-орієнтованого співробітництва. Зміни в системі вітчизняного навчання іноземних мов (ІМ), які відбуваються в контексті Болонського процесу, зумовлюють визначення нових стратегічних напрямів процесу оволодіння ІМ, перегляд змісту, методів, прийомів і засобів навчання у вищій школі. Саме тому необхідним є використання в навчально-виховному процесі нестандартних технологій. Чільне місце серед новітніх технологій посідає **метод проектів**, який останнім часом набуває все більшого поширення в сучасних освітніх закладах України, що зумовлює **актуальність** пропонованої розвідки.

Метою даної статті є проаналізувати проблеми та особливості застосування «методу проектів» в рамках поєднання самостійної та індивідуальної роботи студентів мовних спеціальностей у ВНЗ, а також розглянути поняття «проектної методики» в контексті вивчення іноземних мов.

Питання реалізації проектної методики навчання ІМ знайшли своє відображення в дослідженнях та публікаціях багатьох авторів. Так, визначенню основних характеристик проектної методики та видів проектів, опису послідовності реалізації проектів у навчальному процесі з ІМ присвячені праці зарубіжних дослідників W.H. Kilpatrick, S. Haines, G. Carter, H. Thomas, S. Estaire, J. Zanyn, D. Fried-Booth, T. Hutchinson, R. Rib, N. Vidal, F.L. Stoller. Розроблено класифікацію проектів (S. Haines), запропоновано систему поетапного виконання проекту, а також оцінювання та контролю процесу виконання проектів (S. Estaire, J. Zanyn, R. Rib, N. Vidal). Створено навчально-методичні комплекси (НМК) для навчання англійської мови (АМ) на основі проектів (T. Hutchinson). Є.С. Полат було узагальнено методичну класифікацію проектів та описано досвід міжнародних Інтернет-проектів. Проблему реалізації проектної методики навчання ІМ у навчальних закладах різних типів розглядали українські та російські дослідники І.О. Зимня та Т.Є. Сахарова, Н.Д. Гальськова,

Н.Ф. Коряковцева, Н.В. Матяш, Н.Г. Чанілова, Л.С. Єсіна, О.Б. Тарнопольський, В.В. Титова тощо. Дослідження М.А. Аріяна, О.М. Борисової, Т.В. Душеїної, присвячені проблемі проектно-методики навчання ІМ в загальноосвітній школі, свідчать про високий розвиваючий та виховний потенціал проектів і констатують підвищення мотивації вивчення ІМ в учнів старших класів. Але постає питання щодо використання методу проектів у вищій школі у процесі вивчення іноземної мови.

Проектний підхід сприяє посиленню індивідуалізації процесу навчання, пошуку оптимального поєднання теорії та практики, актуалізації наявних знань та умінь студентів, стимулюванню їх до розв'язання власних життєвих проблем. У слід за Е. Г. Арванітопуло, ми трактуємо *проект як систему комунікативних вправ, яка передбачає самостійну творчу іншомовну діяльність учнів з розв'язання певної проблеми, результатом якої є виокремлений кінцевий продукт*. В такому значенні проект можна розглядати як одиницю навчального процесу, еквівалент циклу занять, в якому студенти оволодівають знаннями, навичками та вміннями іншомовного мовлення в межах певної тематики. Під проектною діяльністю розуміється самостійна поліфункціональна діяльність студентів, спрямована на досягнення конкретної дидактичної мети, шляхом вирішення якої має завершитися презентацією в різних формах реальних практичних результатів [1, с. 5-6].

В процесі використання методу проектів стосовно переважної більшості дисциплін використовується загальнодидактична типологія проектів, розроблена російським педагогом Є. Полат, у змісті якої за певними критеріями (*за видом діяльності, за предметно-змістовою сферою, за характером координації, за характером контактів, за кількістю учасників, за терміном проведення*) виділені відповідно 6 видів проектів і понад 20 різновидів. На основі аналізу вітчизняних та зарубіжних досліджень з проектно-методики навчання ІМ ми дослідили питання щодо типологічних ознак проектів і удосконалили типологію проектів для навчання ІМ у вишах, виділивши основну та додаткові типологічні ознаки проектів. Слідом за S. Haines ми вважаємо основною типологічною ознакою домінуючий у проекті вид діяльності й вид кінцевого продукту. За цією ознакою розрізняють виробничі, інформаційно-дослідницькі, організаційно-ігрові проекти та проекти-огляди.

Види проектів, періодичність проведення, специфіка організації, спосіб залучення студентів, тематика проектів і форма презентації їх виконання має як типові, так і специфічні риси, які обумовлені змістом і метою вивчення конкретної навчальної дисципліни. З урахуванням характеру дисциплін, що вивчаються мовними спеціальностями, специфічною рисою використання методу проектів є залучення студентів до іншомовної комунікативної діяльності при виконанні завдань, спрямованих на досягнення практичного результату. Саме залучення студентів до роботи над проектом із збереженням певної послідовності (*вибір теми, постановка завдань, обговорення процесу виконання, розподіл обов'язків, обговорення кінцевого практичного результату, збирання інформації, накопичення матеріалів, пошук додаткової інформації, обговорення первинних результатів, використання зібраного матеріалу у груповій комунікації, оформлення продукту проектно-діяльності, підготовка презентації, презентація проектів, підбивання підсумків*) створює реально-практичну потребу у використанні студентами іноземної мови: читання іншомовної літератури, препарування усних чи письмових текстів, підготовка сценаріїв, альбомів, каталогів, відео-презентацій, перекладів поетичних текстів, написання сценаріїв та створення фільмів за змістом тексту.

Особливості використання «методу проектів» у поєднанні аудиторної та індивідуальної самостійної роботи студентів мовних спеціальностей у вищій школі

У процесі проектної діяльності на факультеті іноземної філології Запорізького національного університету накопичено певний досвід. Так, за останні два роки було виконано цілий ряд проектів. Теми, види і форми презентації результатів яких узагальнено у наступній таблиці 1.1:

Таблиця 1.1

№	Тема проекту	Курс	Мова	Вид проекту	Кількість учасників	Форма презентації результатів, кінцевий продукт
1	Travel Agency (USA)- Турестична агенція	4, 5	Англ.	Міжпредметний, груповий проєкт середньої тривалості	20	Відеороліки, каталоги, альбоми
2	Student Fashion (студенська мода)	4	Англ.	Міжпредметний, груповий проєкт середньої тривалості	10	Газета, показ мод (дефіле)
3	Стилі живопису	4	Нім.	Міжпредметний, груповий проєкт середньої тривалості	23	Альбоми, мультимедійні презентації
4	Асоціативне сприйняття Великобританії	2	Англ.	Міжпредметний, груповий проєкт середньої тривалості	18	Альманах, мультимедійні презентації
5	«У світі німецької казки» - переклад дитячої автентичної літератури	4	Нім.	Творчий, практико-орієнтовний, груповий проєкт середньої тривалості	23	Книжки з перекладами для дітей
6	Дублювання автентичних мультфільмів	4	Нім.	Творчий, практико-орієнтовний, груповий моно-проєкт середньої тривалості	19	Відеороліки

7	« <i>We wish you a Merry Christmas</i> » - знайомство з традиціями країни мова якої вивчається	3	Англ.	Творчий, інформаційний, груповий моно проект середньої тривалості	29	Тематичний вечір, мультимедійні презентації
8	Ток-шоу «Сучасне суспільство та молодь»	4	Фран.	Міжпредметний, практико-орієнтований, груповий проект середньої тривалості	12	Ток-шоу, мультимедійні презентації, газети, каталоги наочності
9	“Learn everything foreign, and don't forget about your own” (Мое рідне місто – Запоріжжя)	2-5	Англ. фран., нім.	Міжпредметний, дослідно-інформаційний, груповий, довготривалий проект	60	Навчально-методичні видання, екскурсії містом, відеофільми, мультимедійні презентації
10	Німці в історії та сучасності Запоріжжя	1-4	Нім.	Міжпредметний, дослідний, міжнародний, груповий, доготривалий проект	80	Статті студентів 4 курсів, збірка, екскурсії, каталоги
11	Fitness-Sport-Gesundheit (фітнес-спорт-здоров'я)	5	Нім.	Інформаційний, груповий, короткотривалий монопроект	10	Мультимедійні презентації, доповіді, газети

Отже, проектна методика навчання ІМ у вишах має певні особливості. По-перше, проект здебільшого буває міжпредметним і потребує актуалізації знань з різних галузей, і тим самим сприяє інтеграції міжпредметних зв'язків. По-друге, процес виконання проекту уможливує поєднання мовленнєвої іншомовної діяльності з іншими видами діяльності: дослідницькою, трудовою, естетичною. По-третє, робота над проектом передбачає поєднання самостійної індивідуальної діяльності студента з парною, груповою і фронтальною творчою діяльністю з розв'язання певної проблеми, що потребує вміння ставити проблему, намічати способи її розв'язання, планувати послідовність дій, підбирати необхідний текстовий матеріал, обговорювати його з членами групи, систематизувати, визначати способи його презентації і, нарешті, уміння усної презентації проекту широкому загалу. Студенти оволодівають міждисциплінарними знаннями, навичками та уміннями, що забезпечують їхню соціальну та професійну адаптацію в сус-

Особливості використання «методу проектів» у поєднанні аудиторної та індивідуальної самостійної роботи студентів мовних спеціальностей у вищій школі

пільстві. Таким чином, залучення студентів до різних видів діяльності з використанням ІМ дає можливість всебічного розвитку особистості.

До вашої уваги пропонуємо поетапну розробку міжпредметного групового проекту середньої тривалості **Travel Agency (USA)** (див. Таблицю 1.2). *Мета проекту:* формування комунікативної компетенції студентів у сукупності лінгвістичного (мова, мовленнєва компетенція), соціокультурного (соціокультурна, лінгвосоціокультурна компетенція), когнітивного (стратегічна компетенція), особистісного компонентів (формування творчих умінь).

Таблиця 1.2

ЗМІСТ ПРОЕКТУ

ЕТАП ПРОЕКТУ	Місце і час проведення	ЗМІСТ ЕТАПУ ПРОЕКТУ	ПЛАНУЄМИЙ РЕЗУЛЬТАТ ПРОЕКТУ
Підготовчий	Аудиторна робота 1-20	Визначити тему проекту. Визначення логіки побудови і організації проекту. Сформулювати мету і кінцевого продукту проекту.	Travel Agency (USA) Розподілення ролей серед учасників проекту STAFF of the company: Head of the company; Vice-head of the company; Finance director; PR-managers (2); Psychologist; Managers of departments (sport, family, health, entertainment, business, holidays) (6). Обговорення змісту, завдань проекту: Презентація штатів США; Рейтинг найпопулярніших місць Америки для відвідування.

проектів є міжкафедральними, що об'єднують зусилля декількох кафедр у процесі організації та проведення проектної діяльності. Як видно проекти з країнознавчої тематики посідають провідне місце серед тематики інших проектів.

Висновки. Досвід використання проектної методики на факультеті дає підстави стверджувати, що студентам надається можливість самим конструювати зміст комунікативної діяльності, визначати теми спілкування і той мовний матеріал, що призначається для активного засвоєння. Проектна методика навчання ІМ є ефективним способом формування комунікативної компетенції студентів мовних спеціальностей. Таким чином, проектом у методиці навчання ІМ є система комунікативних вправ, яка передбачає самостійну творчу іншомовну діяльність студентів з розв'язання певної проблеми, результатом якої є виокремлений кінцевий продукт. Такий підхід до визначення проекту у навчанні ІМ дозволив нам розглянути проект як одиницю навчального процесу, під час якого студенти оволодівають знаннями, навичками та вміннями в межах певної тематики. Специфіка проектної методики полягає в спрямованості на створення певного виокремленого кінцевого продукту, що ґрунтується на власному досвіді студентів. Однією з переваг проектної методики навчання іноземних мов є той факт, що вона передбачає не тільки аудиторну, а й активну самостійну та індивідуальну роботу студентів.

Список літератури

1. Арванітопуло Е.Г. Реалізація проектної методики навчання іншомовного спілкування в середній школі / Е.Г. Арванітопуло // *Іноземні мови*. – 2005. – № 4. – С. 3–11.

Каниболоцкая О.А. Особенности использования «метода проектов» в объединении аудиторной и индивидуальной работы студентов языковых специальностей в высшей школе // Ученые записки Таврического национального университета им. В.И. Вернадского. Серия «Филология. Социальные коммуникации» – 2012. – Т.25 (64). – № 1. Часть 2. С.273-279.

В статье проанализированы проблемы и особенности применения «метода проектов» в рамках сочетания самостоятельной и индивидуальной работы студентов языковых специальностей в вузах. Рассмотрены понятия «проектной методике» в контексте изучения иностранных языков.

Ключевые слова: *проектная методика, индивидуальная и самостоятельная работа, коммуникативная компетенция, изучение и преподавание иностранных языков в высшей школе.*

Kanibolotskaya O. Features of "project method" using in unity of classroom and individual work of language students department in universities // Uchenye zapiski Tavricheskogo Natsionalnogo Universiteta im. V.I. Vernadskogo. Series «Filology. Social communications». – 2012. – V.25 (64). – № 1. Part 2. – P. 273-279.

The author of the article analyzes the problems and peculiarities of "project method" in the mix of class and individual students' work of language department in the university. The notion of "design methodology" in the context of learning foreign languages is presented in this article.

Key words: *design methods, individual and independent work, communicative competence, learning and teaching foreign languages in the university.*

Поступила до редакції 29.03.2012 р.